

מאוצרות הפרשה

פורים על שם הפור

מבואר, כי ימי הפורים נקראו כך על שם הפור שהפיל המן הרשע. הקשה רבי יעקב גלינסקי זצ"ל: איך אפשר לקרוא ליום הנס, על שם הצרה? הלא הפור היה זה שהביא את הצרה על עם ישראל!

משל למה הדבר דומה? יהודי הולך בסמטאות העיר העתיקה, כשלתע יוצא מאחד הבתים ערבי, ובידו סכין של שמונים סנטימטר ושואג לעומתו: 'אללה הוא אכבר... אל יהוד!!!... היהודי פורץ במנוסה אדירה. הוא רץ ורץ בלי לחשוב בכלל, אך מרגיש שהמרחק ביניהם מצטמצם. הערבי כבר נושף לו בערפו. הוא נכנס לאחד הסמטאות. והנה קופץ על הערבי כלב רוטוילר ומכניס לו נשיכה הגונה... הערבי צועק "איייי...". הסכין נופלת מידו לריצפה. הצלה ממות כפשוטו. איך יקרא אותו יהודי ליום הזה? – שואל הרב גלינסקי – 'יום הנס', 'יום העיר העתיקה', 'יום הסמטה' או 'יום הכלב'... כל שם שתבחרו מתאים. רק שם אחד הוא בלתי אפשרי: יום הסכין. הסכין היא הצרה עצמה. לא יתכן לקרוא לו על שם הצרה! אמנם, כל זה נכון כל עוד הסיפור נגמר בנשיכה של כלב. אבל מה היה קורה לו היה אותו ערבי נופל, והסכין שבאמצעותה התכונן לריצוח את היהודי, היתה נכנסת לתוך הלב שלו? או אז היה מתאים מאוד לקרוא ליום 'יום הסכין', שהרי היא עצמה סיבת הנס.

הפור אמנם היה מצד אחד הצרה, אך מצד שני – הצלת ישראל נגרמה בגללו. וכל כך למה? כותב רבי זלמן סורוצקין זצ"ל: תארו לעצמכם שאחשורוש היה נותן אישור להשמד, להרוג ולאבד את כל היהודים, והם היו מחליטים לעשות זאת באותו רגע. המן לא היה מפיל שום גורל, מאחר שקיבל אישור לבצוע מידי של גזרת ההשמדה. היהודים לא היו מתכנסים ולא עושים עצרת תפילה ומידי למחרת בבוקר היו באים לבית הכנסת ושם נשחטים בזה אחר זה, בלי שיהיה להם זמן להתארגן בכלל...

הפור עצמו, שנפל בשנה הבאה, לאחר שנים עשר חדשים, הוא גופא הנס! היות והנס היה בדחית הצרה לשנה הבאה, לכן קראו לימים האלה פורים על שם הפור... הפור עצמו הביא את הנס.

(רבי ברוך רוזנבלום שליט"א, דורש טוב)

בן מבקש מאבא בלי חשבון

רבי חיים פאלאגי זצ"ל כותב בספרו "מועד לכל חי", שלפני סעודת פורים ראוי שכל אשה תדליק שני נרות לזכרם ולעילוי נשמתם של מרדכי ואסתר, ותבקש את כל בקשותיה, כפי שהיא נוהגת בהדלקת נרות שבת. זאת ועוד, בברכת המזון של סעודת פורים, יכול כל אחד להוסיף ב"הרחמן", ולבקש את כל בקשותיו, ואין זה נחשב הפסק, ובקשותיו בעזרת ה' תתקיימה.

שאלו את רבי חיים קניבסקי שליט"א, האם ראוי להתמקד בבקשה אחת, או שאפשר לבקש כמה וכמה בקשות? והוא השיב: "בן מבקש מאבא שלו את הכל! בלי לעשות חשבון".

הבה ונצל כל רגע מהיום הגדול הזה – יום הפורים, לתורה וליראת שמים, ונבקש מהשי"ת על הכל: על תורה ויראת שמים, על בריאות ופרנסה, על חנוך הילדים, על זווים וזרע של קימא, ונזכה שהקב"ה ימלא את כל משאלות לבנו לטובה. (רבי גואל אלקריף שליט"א, דורש טוב)

ויקרא (א,א)

העירו מפרשי התורה, מדוע משה רבינו לא נודרו לגלות ענוה כבר בפעם הראשונה שזוכר "ויקרא ה' אל משה", קודם למתן תורה (יתרו יט,ט) ולא כתב שם "ויקרא" באל"ף קטנה.

הגאון רבי חיים מוואלוז'ין אומר בביאור מאמר חז"ל "אין הקב"ה משרה שכינתו אלא על חכם גבור עשיר ועניו". ותמה, בשלמא 'חכם' פשיטא שחייב להיות. גם 'עניו' מובן, כי המתגאה דוחק רגלי השכינה, אבל 'גבור ועשיר' משום מה, וכי נבצר מהקב"ה להשרות שכינתו על איש חלש ועני?

כתב רבי שמואל דוד וולקין: האמת היא, שהמעלה העיקרית לנבואה היא הענוה, אלא שכל עוד אינו עשיר וגבור אין ראייה כלל שהוא עניו, כי אפשר שרק עניות יש כאן ולא עניויות. רק אם בנוסף להיותו חכם הוא גם גבור ועשיר, ובכל זאת הוא גם עניו, אז בטוחים אנו כי אכן עניו הוא באמת ובתמים. כי ענוה שייכת דוקא במי שהוא רב המעלות, והוא אינו מתגאה בעבורם.

לפי דבריו מיושבת קושית המפרשים, כמין חומר. קודם מתן תורה היה משה רבנו איש עני. שהרי כידוע, בהיותו עסוק בעצמות יוסף לא השתתף בביות הים ככל העם. רק מאוחר יותר נתעשר מפסולתן של הלוחות השניות. לפיכך, אילו היה כותב בפרשת יתרו תיבת 'ויקרא' עדיין לא היה בזה משום ענוה, שהוא אז היה עני. רק כאן, לאחר שנשתברו הלוחות הראשונות ואמר לו הקב"ה "פסל לך", ואמרו חז"ל שנתעשר מפסולתן של הלוחות, או אז הענוה מקבלת משמעות אמיתית, כי אכן עניו הוא. (משלחן גבוה, הובא בגליון להתעדן באהבתך)

אדם כי יקריב מכס (א, ב)

רבינו מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א: פירש רש"י הקדוש, מה אדם הראשון לא הקריב מן הגזל שהכל היה שלו, אף אתם לא תקריבו מן הגזל. וקשה, דהא בסנהדרין (נז:), אמרינן מכל עץ הגן ולא מן הגזל, א"כ שייך גזל באדם הראשון! ואין לומר דבשעה שהקריב הקרבן עדיין לא נולדו קין והבל, דהא הקרבן הקריב למחר בשבת, כמ"ש בע"ז (ח.), דלאחר עה"ש הקריבו (ויותר נראה שהקריבו למחרתו ביום א', שהרי נדרים ונדבות אין קרבין בשבת), וקין והבל נולדו ביום השישי, כמ"ש בסנהדרין ל"ח: ויש לומר, דבהמות וחיות, כיון שהקב"ה אמר לו בהדיא, "ורדו בדגת הים ובעוף השמים ובכל חית השדה" וגו', א"כ הכל היה שלו ולא שייך לקין והבל מאומה, ולא שייך גביה גזל בזה, אבל שאר דברים שלא ניתנו לו, שייך גביה גזל. (סברי מרן)

זכור את אשר עשה לך עמלק

בספר לקח הישיבה, מביא הערה נוקבת: מלחמה אחת ויחידה עשה נגדנו עמלק וכבר נענש למחות את שמו וזכרו לגמרי, ואילו המצרים ששעבדו אותנו מאתיים ועשר שנים, רדפו והרגו עינו בכל מיני גזירות אכזריות, לא רק שאיננו מצווים לשונאם, אלא להיפך, מצווים אנו "לא תתעב אותם", איך זה יתכן? ביאר הגה"צ רבי לייב חסמן זצ"ל, מצרים היו אמנם קשים ואכזריים מאין כמותם, אך כל זה נבע מהפקרות לתאוות הכבוד וכל הרצונות, שזה אמנם חסרון ביראת שמים אך לא רצון לקרר ביראת שמים, לעומת זאת עמלק התרים במעשהו כנגד יראת אלוקים, קרירות זו היא שמצריכה את מחייתו. (לתתך עליון)

תפילה לפני השתדלות

יבוא עד לפני שער המלך כי אין לבוא אל שער המלך בלבוש שק. (אסתר ד', ב')

מבואר בפסוק, שמרדכי רצה להודיע לאסתר על הצרה, אלא שמפני שלא ניתן לבוא לפני המלך בלבוש שק, נאלץ לעצור לפני השער ולשלוח את התך שיבשר לה על הגזרה. ולכאורה עלינו להבין: הלא השתדלות זו נוגעת להצלת כלל ישראל, ואם כן, מדוע בא מרדכי לבוש שק – עובדה שבעקבותיה נאלץ לשלוח שליח במקומו, היה לו לבוא תחילה לשער המלך בבגדים רגילים להודיע לאסתר בעצמו, ורק לאחר מכן לפנות ללבישת השק? הדברים יבוארו על פי המעשה הבא:

הרב מלוצק, הגאון רבי זלמן סורוצקין זצ"ל, היה חכם מופלא, איש תבונות ורב מעש. בשנים בהם עמד בראש מערכות היהדות התורנית בארץ הקודש, היה משתדל בכל דרך להצלת עולם התורה. הוא פעל דרך חדרי ממשל, התחכם בשיא הדיפלומטיה וצעד בכל דרך אפשרית כדי 'לגזול את החנית מיד המצרי'. באחד הימים, השיגו ראשי הישיבות הסכמה לפגישה מכרעת עם אחד מראשי הממשל במשרד הבטחון, בנוגע לאחד מהנושאים הבעורים שעמדו אז, כמו היום, על הפרק: גיוסם של בני הישיבות. הארץ געשה מיום ליום, ותלמידי הישיבות עמדו נבוכים. עיניהם היו תלויות בפגישה המכרעת הזו, לה היה משקל רב בהכרעה שהיתה אמורה ליפול ביום מן הימים.

מונית גדולה עם כמה מחשובי ראשי הישיבות, יצאה בדרכה לפגישה בשעה היעודה. תחילה נסעו לביתו של רבי זלמן סורוצקין, שעתיד היה לעמוד בראש המשלחת. הם הותירו לו מקום בודד בקדמת המונית, והורו לנהג לעבור דרך רחוב הושע בירושלים, ולעצור ליד ביתו של הרב.

המונית עצרה ליד הבית. הגר"ז החל לפסוע לרכב, כשראשי הישיבות ממתנינים בדריכות. הם יודעים מה ממתין להם בעוד שעה קלה. עול כבד על כתפיהם, הם חשים. עיניהם נשואות להליכתו התמירה של הגאון הישישי שעומד לנסוע יחד עימם. כאשר נפתחה דלת המונית, נתע לפתע הרב מלוצק. "כבוד הנהג" פנה לאוחז בהגה, שכחתי משהו. אני נכנס בחזרה לביתי, וזה עלול לקחת כמה דקות. בבקשה חכה עד שאבוא, ואשלם לך על כל רגע של המתנה!

'מה שכח הרב מלוצק בביתו?' תהו ראשי הישיבות לעצמם, שעה שרבי זלמן טיפס בגרם המדרגות חזרה לבית. 'האם שכח את המקל, או את המטפחת, או שמא מסמכים הנחוצים לתועלת הפגישה...?' כך או כך, כולם המתינו לשובו של הרב בצפייה דרוכה. מה שברור הוא, שהרב חייב לחזור כשהוא נושא באמתחתו דבר מה. הם אינם יודעים מהו, אבל בהכרח שמדובר בדבר חשוב מאד – אשר למענו היה שווה להטריח את ראשי הישיבות בהמתנה.

הסקרנות היתה רבה, המתח היה בשיאו. אחד מגדולי התורה שישב במונית, היה מי שלימים יכהן כאדמו"ר מסלונים – בעל ה'נתיבות שלום'. הוא החליט לצאת מהמונית ולעקוב אחר הגאון לראות מה שכח... הוא עלה אחריו, וראה את דלת הבית פתוחה במקצת. הוא נכנס בהתאב פנימה, ונדהם לראות את הגאון נכנס לחדרו ומתחיל לבכות. בכי מסעיר לבבות. קולו קרע את חלל הבית בתפילה זכה ליושב במרומים שיצליח את פגישתם. כך עמד הגאון הישישי כעשר דקות, קורא פרקי תהילים בדמעות שליש. רק לאחר כעשר דקות, שב על עקבותיו, והפטיר: "עכשיו אפשר ללכת". אח"כ המשיך לעבר המונית, ונסע לפגישה. "שכחתי משהו..."

למדנו, כי לפני כל ההשתדלויות המוטלות על האדם לעשותם, עליו לזכור לשאת תפילה לבורא עולם שיצליח דרכו. זוהי ה'השתדלות' הראשונה שיש לעשות, ורק לאחריה מגיעה ההשתדלות אצל בשר ודם.

ומכאן תשובה לשאלתנו, ע"פ דרכו של רבי אליעזר אשכנזי, בעל ה'יוסף לקח' על מגילת אסתר:

שכן, מרדכי לא רצה להקדים תחילה פעולת השתדלות לתפילה. לכן תפס תחילה את אומנות אבותיו הקדושים, ולבש שק ואפר וזעק בתפילה לפני אבינו שבשמים, ורק אחר כך עשה מצידו את ההשתדלות, ובא אל שער המלך להודיע לאסתר על דבר הגזרה.

כך גם היתה הנהגתו של יעקב אבינו, שכאשר נפגש עם עשיו, נעמד תחילה להתפלל, ורק אחר כך שלח את המנחה לעשו. כך היא הדרך הנכונה: קודם כל נושאים תפילה לרביש"ע שיצליח דרכנו, ורק אחר כך עושים 'השתדלות'.

(מאוצרותיו של הרב מרדכי פרוינדליך זצ"ל)

פינת ההלכה

משלוח מנות של שביעית

שאלה: משה שולח כמידי שנה משלוחי מנות, ממיטב סלטי הבית, השנה שנת השמיטה, הוא התעורר לשאול, האם יש איזו שהיא בעיה לשלוח משלוחי מנות מסלטים של שביעית?

תשובה: אסור לפרוע חוב בפירות שביעית, משום דהוי כסוחר בפירות שביעית, ועוד שזה נחשב כמשתמש בפירות שלא כדרך הנאתן, וכן אסור לשלם שכר עבודה בפירות שביעית, ודעת הגרש"ז אויערבך זצ"ל דמותר לקיים מצות משלוח מנות בפורים ואין בקיום מצוה זו משום פריעת בעל חוב, משום שהוא חוב מחמת המצוה ולא חוב כספי שניתן להתבע על ידי אחר, אין בו משום סחורה. ובלבד שהמקבל יהא זהיר לשמרום בקדושת שביעית (הוראת הגרש"ז אויערבך זצ"ל, דיני שביעית פ"ז ס' ט', וכן משפטי ארץ פ"ב ס"ה). ודעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל דמותר לשלוח מנות מפירות שביעית. ואת המשלוח מנות הראשון אמר שאולי יש להמנע מלקיים בפירות שביעית כיון שזה חוב המוטל עליו, אבל מה ששולח יותר מחיובו ודאי מותר. אבל להחזיר מנות למי ששולח לו הרי זה נראה כפורע חובו בפירות שביעית (משנת הגרי"ש). וכן דבר שהוא תורה לשמה (ס' קצ"ג) דהיות והמנהג להחזיר לכל מי ששולח לו הרי זה נראה כפורע חובו בפירות שביעית (משנת הגרי"ש). וכן דבר שהוא דרך חובה כגון מה שנוהגין לשלוח למלמד ולמורה וכו' יש להמנע משלוח בפירות שביעית דהוי כפורע חובו בפירות שביעית (ע' רמב"ם פ"י הל' י' וחוט שני עמ' של"ד נשאר בצ"ע). (קונטרס לענין הלכה)

חידה שבועית

מחילת יושבי צ"ו, והאדה אכ"ס אות?

תשובה על חידה פ"ש: כל איש מבני ישראל היה צריך לתרום למשכן בקע כסף, שערכו מחצית השקל (שמות לח כו עם רש"י). בפרשת חיי שרה, בין המתנות שהעניק אליעזר לרבקה, היה גם במשקל בקע (בראשית כד כב עם רש"י). תשובה לחידה: לשפוח מים לתוך הבור והכדור יצוף למעלה.

מזל טוב

מרכז העיר: משפחות נוסבכר – פיקסולר הולדת הבת הנכדה

משפחות הורביץ – כך הולדת הבת הנכדה

משפחות ארליך – פרוינד הולדת הבן הנכד

משפחות אטינגר לנשואי הבן

פטרונות לחידות והודעות לשמחות ניתן לשלוח עד יום שני בפקס: 037608833 או למייל a7608833@gmail.com

היחידה לתרבות חרדית
מינהל שירותי קהילה

